

Atomdebatt och valstrid i Västtyskland

Söndagen den 6 juli väljes lantdag i den västtyska delstaten (eller provinsen) Nordrhein-Westfalen. Skilda förhållanden gör att valet har utomordentlig betydelse. Det omfattar omkring en tredjedel av alla Västtysklands väljare. Det är det första lantdagsvalet efter CDU:s (kristlig-demokratiska unionens) överväldigande seger vid valet till förbundslandtag i september 1957. Vidare är partiställningen i Nordrhein-Westfalen ytterst labil. Vid 1954 års lantdagsval fick CDU 94 mandat av 200, de fria demokraterna (FDP) 26 mandat och socialdemokraterna (SPD) 76 mandat. Sedan 1956 regerar en koalition av SPD och FDP, med socialdemokraten Steinhoff som ministerpresident och liberalen Weyer som vice ministerpresident och finansminister; ledaren för CDU och oppositionen är en av partiets mest kända och framstående män, Karl Arnold. Vid förbundslandtagsvalet 1957 var emellertid ställningen väsentligt annorlunda än vid lantdagsvalet 1954; år 1957 fick CDU mer än 54 procent av rösterna i provinsen. Det finns därför en utsikt för CDU att få majoritet i lantdagen och därmed änyo bli regeringsparti. Att FDP skulle inbjudas att bryta den socialdemokratiska alliansen och — som för några år sedan — regera samman med CDU har både Adenauer och Arnold förklarat vara otänkbart, och de liberala ledarna avvisar möjligheten av en sådan frontförändring.

I den hetsiga valstriden framförs många stridsfrågor. En del rör Nordrhein-Westfalens förvaltning och politik; här kastas anklagelserna mellan regering och opposition som vid ett ordnadt demokratiskt val, och debatten erbjuder inte ens för väljarna något större intresse. Vidare diskuterar man valets betydelse för situationen i Västtyskland över huvud. Det är bra med enighet mellan förbundsregering och landsregering, säger CDU; det behövs tvärtom en motvikt mot Adenauer, säger FDP och SPD. Liberalerna, som så starkt

smälte samman vid förbundsvalet 1957, förklarar att de är behövliga för att upprätthålla ett slags jämvikt mellan de båda stora partierna och att ett tvåpartisystem skulle leda till skärpta motsättningar i tysk politik.

Men dessa frågor står inte i förgrunden. Vad man främst strider om är en fråga som inte direkt berörs av valet och som regeringen och lantdagen i Nordrhein-Westfalen inte har med att göra: anskaffande av atomvapen för den tyska armén som håller på att byggas upp. Denna fråga har blivit den centrala på grund av förbundsbesluten och partiernas reaktion till dessa beslut under våren. Den tyska armén skall ha atomvapen, det är de kristliga demokraternas paroll; de liberala och socialdemokraterna går mot tanken och kräver upphävande av förbundslandtags positiva beslut i våras.

En okunnig iakttagare måste av valaffischer och deklarationer få intrycket att det här gäller att generellt och omedelbart ta ställning till atomvapen i Västtyskland; i den svenska debatten framställs också saken inte sällan på det sättet. I valpropagandan är det för liberaler och socialdemokrater ett huvudtema att framhäva atomvapnets ohyggliga verkningar, att mana till "kamp mot atomdöden", att, vad socialdemokraterna beträffar, förklara att det är "bättre att vara röd än död". Den enkla propagandan avser — liksom motsvarande propaganda i Sverige — att inge föreställningen att anhängarna av atomvapen arbetar för ett atomkrig, att det just är ett sådant krig de gläder sig åt. Liksom i Sverige talar man om att man älskar livet och människorna och därför är emot atomvapen, som om de andra, motståndarna, hatade livet och människorna och därför längtade efter atomvapen. Detta sätt att resonera eller rättare att hetsa — som det ibland även hos oss enfoldens eller tanklöshetens privilegium — är ännu mera groteskt i Tyskland än i

I nästa vecka äger de betydelsefulla valet i den största västtyska delstaten, Nordrhein-Westfalen, rum. Dagens Nyheters chefredaktör, Herbert Tingsten, skildrar i dagens och en följande ledare stridsfrågorna och partiernas hållning främst till frågan om atomvapen. Presentationen bygger bl a på samtal med den västtyske försvarsministern Franz Strauss (4) samt med de ledande politikerna i Nordrhein-Westfalen, de kristliga demokraternas Karl Arnold (1), ministerpresidenten och socialdemokraten Fritz Steinhoff (2) och liberalen Willi Weyer (3).

Sverige. En blick på problemet och på partiernas hållning är tillräcklig för att klargöra detta.

För det första gäller frågan ej anskaffande av atombomber, utan anskaffande av sådana vapenbärare — robotar och artilleripjäser — som kan utrustas med atombomber; bombarna skulle i händelse av ett ryskt anfall ställas till förfogande av USA, liksom i Danmark, Norge och andra stater tillhörande Atlantpaktens. För det andra kan, som försvarsminister Strauss ständigt framhåller, de vapen det gäller bli tillgängliga för den tyska armén tidigast i slutet av år 1959. Om en överenskommelse om nedrustning av ett eller annat slag dessförinnan kommer att genomföras kan alltså en revision av den tyska regeringens ståndpunkt äga rum.

Men ännu viktigare för lägets och propagandans bedömning är ett tredje förhållande. De i Västtyskland stationerade amerikanska trupperna är redan utrustade med vapenbärare, och själva atombombarna finns i betydande omfattning redan på tysk mark. I stigande utsträckning kommer även andra allierade styrkor i Västtyskland — engelska, belgiska, franska — att förse med vapenbärare för att i händelse av en rysk aktion erbjuda även de bomber eller "spetsar" som de avser att bära. Det är alltså blott de tyska, till Atlantpaktens armén anknutna trupperna det gäller.

Nu skulle man vänta sig att de partier som är mot atomvapen för den tyska armén också skulle kräva att de allierade, speciellt de amerikanska trupperna, avlägsnades från

Västtyskland eller åtminstone att de förbjödes att innehålla atomvapen. Detta är dock inte liberalernas eller socialdemokraternas ståndpunkt. Tvärtom håller dessa partier på att atomvapen är nödvändiga för upprätthållande av jämvikten mellan väst och öst, och de vill att amerikanerna och andra allierade skall stanna i Västtyskland; blott om en allmän överenskommelse kan nås om nedrustning och "lösgörande" i anslutning till Rapackiplanen tänker de sig att Västtyskland — liksom de ryska satelliterna — skall utrymmas av främmande trupper. Som läget nu är anser alltså dessa partier, lika väl som CDU, att trupper med atomvapen måste finnas i Västtyskland; det är endast mot de tyska truppernas utrustning med sådana vapen de reagerar. Andra riktningar finns bland socialdemokraterna, en enligt samstämmiga uppgifter betydelselös radikalpacifistisk grupp samt en grupp som under ledning av G Heinemann vagt uttalat sig mot alla atomvapen i Västtyskland — men den ovan karakteriserade uppfattningen är, framhåller partiets talesmän, i överväldigande majoritet.

Av det sagda framgår redan tillräckligt klart att liberaler och socialdemokrater i Västtyskland står långt från de riktningar i Sverige som generellt och principiellt avvisar atomvapen; på tyska opinioner skall sannerligen inte våra motståndare till anskaffning av moderna vapen — och än mindre våra pacifister — åberopa sig. Frågan blir då hur och varför frågan om atomvapen kunnat få en så central plats i den tyska politiken.

